

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/178743,Otwarcie-wystawy-Ramie-krzep-Ojczyźnie-sluz-135-rocznica-powstania-Sokolstwa-Pol.html>
03.05.2024, 19:05

Otwarcie wystawy „Ramie krzep - Ojczyźnie służyć”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce - Sanok, 13 lutego 2023

„Ramie krzep - Ojczyźnie służ”

135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce

The 135th Anniversary of the Polish Falcons of America

„Strengthen Your Arm - Serve Your Fatherland”

7 PAUL PL

3 lutego 2023 r. na Placu Harcerskim im. ks. Zdzisława Peszkowskiego w Sanoku odsłonięto wystawę przygotowaną przez Instytut Pamięi Narodowej. Wystawa przedstawia historię i działalności polskiego ruchu sokolego w Stanach Zjednoczonych. Autorzy przedstawiają genezę Sokolstwa w USA, jego związki z Polską, działalność patriotyczną i wychowawczą - głównie wśród młodzieży - zgodnie z hasłem „w zdrowym ciele zdrowy duch”. Ukazują zaangażowanie ruchu na rzecz „sprawy polskiej”, podkreślając wkład Sokolstwa w odzyskanie niepodległości Polski. Otwarcia dokonał dr hab. Krzysztof Kaczmarek, naczelnik Oddziałowego Biura Badań Naukowych IPN w Rzeszowie.

Wystawa trafiła do Sanoka na zaproszenie Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Sanoku. Będzie można ją zwiedzać do 10 marca 2023 r.

Sokolstwo Polskie w Ameryce jest organizacją społeczną, założoną przez członków Polonii amerykańskiej. W swych założeniach łączy krzewienie kultury fizycznej z ideą służby Ojczyźnie. Od początku działalności stawiało sobie za cel pracę na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Działania te przybierały różną formę - od lobbingu, przez pomoc charytatywną, aż po walkę zbrojną.

W latach 1917-1919 około 5-6 tys. członków Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce wstąpiło do tworzonej we Francji armii gen. Hallera, by brać udział w wykuwaniu i obronie polskiej niepodległości.

W Sokolstwie swoją przygodę ze sportem rozpoczynało także wielu sportowców o światowej sławie, jak np.: jeden z najbardziej znanych i utalentowanych baseballistów

wszeczasów, zawodnik St. Louis Cardinals, Stan Musial, lekkoatletka i czternastokrotna rekordzistka świata Stanisława Walasiewicz czy dwukrotny mistrz świata w boksie Stanisław Kiecal.

Obecnie Sokolstwo Polskie w Ameryce pozostaje dla Polonii organizacją bratniej samopomocy oraz miejscem, w którym Amerykanie polskiego pochodzenia pielęgnują swoje tradycje.

W 2019 r. prezes Sokolstwa Polskiego w Ameryce Timothy L. Kuzma przekazał do zasobu Archiwum IPN dokumenty i artefakty zgromadzone w archiwum organizacji. W ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci do zbiorów Instytutu trafiły niemal dwie tony materiałów, stanowiących świadectwo ponad stuletniej działalności tej instytucji i jej wkładu w walkę o odzyskanie niepodległości. W skład kolekcji wchodzi dokumenty dotyczące działalności Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce oraz związane z wybitnymi członkami tej organizacji, w tym: korespondencja, prasa, unikatowe fotografie, a także mundury, sztandary i odznaczenia.

W 2022 r. przypada 135. rocznica założenia pierwszego gniazda sokolego w Chicago, co stało się dla Archiwum IPN inspiracją do przygotowania wystawy na temat historii i dorobku tej organizacji.

Wystawa „»Ramię krzep – Ojczyźnie służ«. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce” zawiera szesnaście plansz przedstawiających kręgi tematyczne odnoszące się do historii „Sokoła”: początki i organizacja, struktura, rozłam i zjednoczenie, militaryzacja, rekrutacja, czyn zbrojny, wsparcie dla Ojczyzny, walki na Kresach, Sokolstwo podczas II wojny światowej, sport (rozwój fizyczny, otwarcie na inne dyscypliny, lekkoatletyka, sokoli sportowcy), więzi z ojczyzną przodków oraz solidarność z Polską.

Po raz pierwszy ekspozycję zaprezentowano na Placu Zamkowym w Warszawie 10 września 2022 r.

Archiwum IPN przygotowało także we współpracy z Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce i Muzeum Sportu czasową wystawę muzealną pod takim samym tytułem. Uroczysty wernisaż wystawy miał miejsce 16 września 2022 r. w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce.

Ekspozycja obejmuje niemal czterysta unikalnych eksponatów, m.in. list Heleny Paderewskiej, przewodniczącej Polskiego Białego Krzyża (PBK) do Agnieszki Wisły, odznaki związane z Sokolstwem, liczne zdjęcia czy „Memoriał do cywilizowanych narodów świata w sprawie Polski” przekazany przez Związek Sokołów Polskich w Ameryce na początku 1915 r. prezydentowi Stanów Zjednoczonych oraz wszystkim ambasadorom rezydującym w Waszyngtonie. Uzupełnieniem ekspozycji oryginalnych dokumentów i artefaktów są interaktywne pulpity i projekcje multimedialne, a wśród nich fabularyzowany dokument zrealizowany z okazji 15-lecia rekrutacji do Armii Polskiej we Francji, przeprowadzonej na terenie USA i Kanady w trakcie I wojny światowej.

PLIKI DO POBRANIA

[Otwarcie wystawy „Ramię krzep – Ojczyźnie służ”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Wystawa plenerowa. \(pdf, 86.56 MB\) 10.02.2023 08:00](#)